

Sõnavõtt puuviljanduskomisjoni istungil Rõhul 19.07.2012

J. Kivistik, Räpina aianduskool

Täna seekordse väljasõidu eest tutvumiseks sortidega aedades! Ometi on ühest sellisest sõidust aastas vähe. Vaja oleks samasuguseid aedade külastusi puuviljasortidega tutvumiseks augustis ja septembris.

Soovitussortiment

Selle perioodiline muutmine on olnud meie komisjoni olulisem töövaldkond. Ülevaate alates 19. sajandi lõpust Eestis tuntud soovitussortimendi arengust annavad raamatud "Eesti pomoloogia" (1970), "Pomoloogia" (2005) ning "Puuviljad ja marjad Eestis" (2010, 2012). Viimases raamatus võiks tähelepanu pöörata lisadele 5, 6 ja 7.

Soovitussortiment on olnud vajalik töövahend aianduskooli õpilastele. Hoolitseme, et meie kollektsioonis oleks kogu soovitussortiment. Sorte õppides lähtume eelkõige sellest. Hea kui soovitussortimendist saaks igapäevane töövahend ka sordiuriirjatele, istikutootjatele ja -müüjatele.

Kuidas muuta soovitussortiment elulähedasemaks

Soovitussortimendile on ette heidetud ajast maha jäämist ja praktikute riskivalmiduse vähest arvestamist. See sortiment ei kohusta kedagi millekski, kuid annab asjatundjate soovitusi, mis vähendavad kasvatajate riski. Ta on mõeldud abistama sortide valikul aiandust vähe tundvaid koduaednikke ja ärilise tegevusega alustavaid tootjaid. Nimetus iseloomustab nimekirja väga hästi. Kes soovitusi ei vaja ja eelistab riski, võib talitada oma tõekspidamise järgi.

Järgnevalt mõned mõtted soovitussortimendi elulähedasemaks muutmiseks.

- ⤴ Peaksime ise paremini tundma ja propageerima kehtivat soovitussortimenti. Selleks ongi mõeldud raamat "Puuviljad ja marjad Eestis" (edaspidi PME). Kõik soovitussordid peaksid kasvama Räpina aianduskooli, Eesti maaülikooli ja Polli aiandusürituste keskuse kollektsiooniaedades. Hea kui nad kasvaksid ka meie harrastussordiuriirjate (Asuva aed, Raimu Aas, Pruuli-Kaska talu jt.) aedades. Nii saaksime ettekujutuse sortide käitumisest mitmes kasvukohas.
- ⤴ Teadlastest sordiuriirjad võiksid tihedamalt suhelda oma kultuuri harrastussordiuriirjatega ja tootjatega. Tootjate poolt istandikesse istutatud uued sordid peaksid kiiresti jõudma ka sordiuriirjate võrdluskatsetesse. Vajame suuremate puuvilja- ja marjakasvatavate ning nende poolt kasvatatavate sortide andmebaasi. Praktikute kogemused on sortimendi uuendamisel väga vajalikud. Peame teadma, kes mida kasvatab.
- ⤴ Kas oleme piisavalt tuttavad naabermaades headeks osutunud sortidega (PME:lisa 6)? Kollektioonide täiendamisel võiksime selle nimekirja üle vaadata. Kas oleme katsetanud kirsipuud 'Nordia', astelpaju isassorte?
- ⤴ Puuviljanduskomisjoni igasuvised 2-3 reisi võiksid saada traditsiooniks. Aedades näeksime, kuidas käituvad senised soovitussordid ja milliseid uusi võiks sortimenti täienduseks võtta. Viimaste võimalikele vigadele, korrektsele sordinimele ja eristustunnustele saaks siis varakult tähelepanu pöörata. Soovitussortimenti ei tohiks sattuda ühtki registreerimata sorti, nagu seni on juhtunud.
- ⤴ Komisjoni talvisel istungil tuleks suvise eeltöö tulemusel teha vajaduse korral täiendusi soovitussortimendis: täiendada perspektiivsortide nimekirja ja arvata välja ilmnunud oluliste puudustega sordid. Sortimenti võiks uusi sorte arvata vaid läbi perspektiivsortide rühma.
- ⤴ Iga 5 aasta tagant oleks aeg teha sortimendis suuremad muudatused, otsustades sellesse kogunenud perspektiivsortide soovitamise (äri- või koduaeda, ebasobivad hoopis välja jätta). Soovitussortimendi tutvustamiseks peaks alati olema kättesaadav nii elektrooniline kui paberraamat.
- ⤴ Hinnates ja kasutades meie endi poolt koostatud soovitussortimenti looksime selgust sorte käsitlevas infotulvas, mis võiks anda majanduslikku kokkuhoidugi. Tegelikuses toimiva soovitussortimendi korral oleks võinud koostada riigi kulul palju vähem sordikirjeldusi.